

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI TAYYORLASHDA INSONPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING TEXNOLOGIK ASOSLAR

Tashmetova Shaxla Xusanovna

Nizomiy nomidagi TDPU,
Umumiy pedagogika kafedrası katta o'qituvchisi.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.8031637>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-June 2023 yil
Ma'qullandi: 08-June 2023 yil
Nashr qilindi: 13-June 2023 yil

KEY WORDS

*o'qituvchi, tarbiya, boshqarish,
pedagogika, metodika, ta'lim.*

ABSTRACT

Insonparvarlik ruhida ta'lim olish, yuksak madaniyat egasi bo'lish, o'z faoliyatida yuksak cho'qqilarga erishish, mamlakat taqdiri va kelajagi uchun ma'suliyatli, salohiyatli, shijoatli, mustaqil fikrlaydigan, yoshlarni tarbiyalash uchun oliy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning faoliyatini tashkil etish va boshqarish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Chunki o'qituvchi o'zining aql-zakovati va ilmini o'quvchi yoshlarga berishi bilan ularni yuksak madaniyat egasi bo'lish, yuksak cho'qqilarni egallashda ustozlik vazifalarini amalga oshiradi.

Prezident Shavkat Mirziyoevning O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining yigirma to'qqiz yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqida "Farzandlarimizning iste'dod va qobiliyati, ezgu intilishlarini to'liq ro'yobga chiqarish, ijtimoiy faolligini oshirish, hayotda munosib o'rin egallashlari uchun barcha imkoniyatlarni yaratib berish bundan buyon ham bosh maqsadimiz bo'lib qoladi"... Shu maqsadda biz "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" doirasida umumta'lim maktablarida birinchi marta "Tarbiya" fanini joriy etmoqdamiz" deb ta'kidlashi xalq ta'limi xodimlari maktab o'qituvchilari oldiga ulkan vazifalarni qo'ydi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Abu Nasr Farobiy, Mahmud Qoshg'ariy, Abu Rayxon Beruniy, Abdurahmon Jomiy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Ibn Sino kabi buyuk allomalar, odamlar ichidan yetishib chiqqan barcha olimu fozillar, shoiru yozuvchilarning barchasi o'z davrining nufuzli, hurmatli, e'tiborli darajasiga tarbiya orqali erishganlar. Tarbiya insonning aql,-idroki, bilimi, kamtar, insonparvar, iordali va e'tiqod, yetuklik sifatlarini rivojlantirish, milliy qadriyatlarni mutassil ravishda egallash, ota bobolarimizning faoliyati va ularning yoshlarga ko'rsatgan g'amxo'rliklari o'rganishda hidoyat sari yetaklaydi. Tarbiya so'nmas ma'shala sifatida farog'at saltanatiga hech bir zahmatsiz yetkazish, yurish-turishda xurmat va izzatda bo'lish kabi inson kamolotiga oid fazilatlarini rivojlantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Bugungi kunda O'zbekistonda o'qituvchilarning ustozlik qobiliyatlari, istedodlarini yanada qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish, ta'lim muassasalari faoliyatini boshqarish va tashkil etishning maxsus tizimini yaratish, maktablarda tarbiyaviy ishlarni olib boradigan bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan

hurmatni shakllantirish, ularning ma'naviy, axloqiy, intellektual va jismoniy rivojlanishi darajasini yanada oshirish, bilimlarini takomillashtirish asosida ilm –ma'rifat bo'yicha targ'ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirish, o'quvchi-yoshlarni kamolotga yetkazish, o'z ishida aniq natijalarga erishadigan, XXI asrda hamma narsaga qodir bo'ladigan, dunyoga taniladigan, sog'lom tafakkurga ega bo'ladigan ustozlar faoliyatini tashkil etish kabilarga davlat siyosati darajasida ahamiyat berilmoqda.

Chunki, o'qituvchi tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda istiqbolli rejalarni ishlab chiqishi va unda har bir tadbirning mazmuni, mudatlari, mas'ul ijrochilar va mo'ljallanayotgan tadbirlarni samaradorlik darajasiga ahamiyat berishi muhim o'rin tutadi. Shu munosabat bilan bo'lajak o'qituvchi o'quv tarbiya jarayonlarini taxlil qilish, turli uslublarni qo'llash, ongli ravishda faol fikr yuritish, bilimni safarbar qilish, o'zi bajaradigan barcha ish jarayonlarini mustaqil ravishda amalga oshirish kabi tajriba va pedagogik mahoratga ega bo'lishi zarur. Buning uchun o'qituvchi o'z maqsadini amalga oshirish, tashabbus ko'rsatish, qat'iyatlik bilan o'ylab qarorlar qabul qilish va ularni izchil sur'atda bajarish, rejaga amal qilish jarayonlarida irodali, xis-tuyg'u, ezgulik, ehtiyoj, kuchli va matonatli bo'lishi o'quvchilarda ona yurtga sadoqat tuyg'usini rivojlantiradi.

Shiddat bilan o'zgarayotgan yangi O'zbekistonda o'quvchi-yoshlarni muvaffaqiyatli ijtimoiy hayotga tayyorlashda mas'uliyat, majburiyat, huquqiy ong va huquqiy madaniyat, teran dunyoqarash, sog'lom e'tiqodlilik, ma'rifatlilik, diniy va milliy bag'rikenglik, ma'naviy, fuqaroviy, madaniyat kabi fazilatlarni shakllantirish kun tartibidagi asosiy masalalarga aylanib bormoqda.

Chunki dunyoda yuz berayotgan murakkab geosiyosiy va mafkuraviy jarayonlarga to'g'ri baho bera olish, ijtimoiy muammolarni hal etishda to'g'ri qaror qabul qilish, hayotda o'z o'rnini topish bilan bog'liq bo'lgan aniq maqsadlarni shakllantirish, oila-jamiat o'rtasidagi munosabatlarning uzilib qolishining oldini olish, loqaydlik, huquqbuzarlik, "ommaviy madaniyat"ning turli ko'rinishlaridan saqlash imkoniyatini yaratishda ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda tarbiya jarayonini boshqarish madaniyatini rivojlantirish bu – uning ahloqiy fazilatlarga ega bo'lish san'ati va ko'nikmasini amalga oshirish, ishbilarmon, bilim darajasi, ustozlik mahorati, ongi, jamiyatdagi obro'si, o'zini ijobiy tarzda namoyon qilishi, maqsadli ravishda olib borishi, dunyoqarashi, tanqidiy fikrlashi, jamoadagi muhitni sezishi, eng muhimi olib borayotgan ish faoliyatini aniq rejalashtirishi, turli-tuman vaziyatlarni tahlil qila olishi, o'quvchilarning o'ziga jalb etishi va ishontira olishi, so'z bilan ish birligini ta'minlashi kabilar uning asosiy kompetentsiyasi xisoblanadi.

Bo'lajak o'qituvchilar tarbiyaviy ishlarni amalga oshirishda o'z vazifasini puxta va halol bajarishi, o'quvchilar faoliyatini takomillashtirish va ularning ma'suliyati va ma'naviyatini yuksaltirishda o'z samarasini ko'rsatadi.

Tarbiya jarayonini adolatli boshqarish o'quvchilarning qonunlarga ehtiyoj sezishi va ularni o'rganib, unga amal qilishlari ularning xulq atvor va xatti – xarakatlariga sabab bo'luvchi to'g'rilik, odoblilik, kamtarlik, xushyorlik, saxiylik, muruvvat va tabiiy xususiyatlarini rivojlantiradi.

Bo'lajak o'qituvchilar tarbiya jarayonini boshqarishda o'zaro hamjihatlik va tenglik tamoyiliga amal qilgan xolda o'z ishidan ogoh bo'lishi va bexato ishlashi, o'quvchilarning bilib yoki bilmay qilgan xatolarini bartaraf etishga yordam berishlari muhim hisoblanadi.

XULOSA VA MUNOZARA

Bugungi kunda tarbiya ishlarini boshqarish mamlakat va jamiyat ijtimoiy- siyosiy hayotining barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Tarbiya ishlarini boshqarish faoliyatida ma'naviy-axloqiy xususiyatlarining ustuvorligini takomillashtirish, shuningdek, o'qituvchilarning tafakkurida mafkuraviy immunitetni kuchaytirish, maktab jamoasini jipsligi, ma'naviy barkamolligi hamda jismoniy sog'lomligi, demokratik hamda umummilliy taraqqiyoti tahdidlariga qarshi tura olish kabilar o'qituvchining maqsadli faoliyatining natijalari hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. E.G'oziev. Pedagogik psixologiya asoslari. - T. 1997y. 79.b
2. Kamolova Sh.O'. Shaxs kamoloti bosqichlari va ularga mos dunyoqarashning shakllanishi // Sog'lom avlod uchun. – Toshkent, – 2008. - № 12. – B. 10-11.
3. Munarova R.O'. O'z-o'zini tarbiyalash – barkamol avlod iqtidorini shakllantiruvchi kuch // Bola va Zamon. Nauchno-populyarnyy jurnal detskoe i vozrastnoe konsultatsii. – Toshkent, № 3-4 2010. B. 30-31.
4. Kamolova Sh.O'. Talabalar intellektual salohiyatini yuksaltirishning pedagogik-psixologik jihatlarini // (O'quv-uslubiy qo'llanma) – Toshkent, 2010. – 68 bet.
5. www.ziyonet.u

INNOVATIVE
ACADEMY